

Chuyện về kiến trúc sư tài ba Ngô Viết Thụ

Trần Hưng

Dinh Độc Lập, Chợ Đà Lạt, Trường Đại học Nông Lâm Sài Gòn, Viện Đại học Huế, Trường Đại học Y khoa Sài Gòn, Viện Hạt nhân Đà Lạt... đều là những công trình nổi tiếng cho đến tận ngày nay, và tất cả đều do một tay kiến trúc sư Ngô Viết Thụ tài ba thiết kế .

Tuổi thơ nghèo khó cùng mối nhân duyên tiền định Ngô Viết Thụ sinh năm 1926 trong một gia đình nghèo khó ở Thừa Thiên Huế, tuổi thơ nhọc nhằn vất vả, ở với ông ngoại và được dạy kèm chữ Hán.

Học xong trung học, cậu học trò nghèo xứ Huế đến Đà Lạt để nhập học vào trường Cao đẳng Kiến trúc Đà Lạt. Thành phố Đà Lạt lúc ấy còn rất xa lạ với cậu học trò, và người đầu tiên mà Ngô Viết Thụ hỏi đường là cô gái Võ Thị Cơ.

Sau này cha của Võ Thị Cơ muốn tìm một sinh viên thật giỏi và có đạo đức, để làm gia sư dạy kèm cho con cô con gái cùng mấy đứa em trong nhà. Và chàng sinh viên mà ông ưng ý lại chính là Ngô Viết Thụ.

Như một mối nhân duyên tiền định, Ngô Viết Thụ nhận ngay ra người con gái mà mình đã hỏi đường vào lần đầu đến Đà Lạt. Từ đó, hai người đã phát triển tình cảm và quyết định làm đám cưới vào năm 1948.

Vợ chồng Ngô Viết Thụ.

Nhận thấy con rể của mình rất có tài, gia đình bên vợ muốn để Ngô Viết Thụ sang Pháp du học để có thể phát triển sở học hơn nữa. Nhưng Ngô Viết Thụ vẫn luôn áy náy vì gia cảnh quá nghèo, không muốn sống dựa vào nhà vợ.

Hiểu rõ điều đó, vợ ông quyết định nghỉ học ở nhà buôn bán cùng cha mẹ để có tiền cho ông đi du học. Lấy lý do là ông sẽ dùng tiền của vợ chứ không phải của gia đình nhà vợ, bà Võ Thị Cơ đã thuyết phục được chồng đi Pháp vào năm 1950.

Con đường đến với giải “Khôi nguyên La Mã” Tại Pháp, Ngô Viết Thụ miệt mài học tập ở trường Quốc gia Cao đẳng Mỹ thuật Paris. Trong quá trình đó, Ngô Viết Thụ đã xuất sắc đoạt giải Paul Bigot do Viện Hàn lâm tổ chức. Năm 1955, ông bảo vệ đồ án tốt nghiệp kiến trúc sư xuất sắc D.P.L.G.

Cũng năm 1955, Học viện Hội họa và Điêu khắc tổ chức “Giải thưởng lớn Rôma” thường được gọi là giải “Khôi nguyên La Mã”. Đây là giải thưởng có truyền thống lâu đời từ năm 1663 ở Pháp dưới thời vua Louis XIV, dành cho những tài năng trẻ trong lĩnh vực âm nhạc, hội họa, điêu khắc và kiến trúc. Vì là giải thưởng rất danh giá và lâu đời nên cuộc thi quy tụ được hàng trăm thí sinh xuất sắc nhất châu Âu.

Ngô Viết Thụ được ưu tiên mời tham gia cuộc thi này. Vì trước đó ông đã đoạt giải Paul Bigot do Viện Hàn lâm tổ chức nên không cần tham gia vòng ngoài mà trực tiếp vào thi 3 vòng sau cùng. Ngô Viết Thụ đã xuất sắc vượt qua 2 vòng liền để lọt vào vòng chung kết với 10 thí sinh còn lại.

Để chuẩn bị cho bài thi của mình, Ngô Viết Thụ đã miệt mài vẽ kiến trúc công trình Ngôi thánh đường trên Địa Trung Hải. Đến lúc chỉ còn 1 tuần nữa là hết hạn thì ông mới nhận ra rằng mình đã mắc sai lầm khi chọn phương án thiết kế theo phong cách cổ điển.

Thời gian gian rất gấp, nhưng Ngô Viết Thụ vẫn quyết định mạo hiểm bỏ luôn bản cũ mà vẽ lại toàn bộ theo phong cách hiện đại với tư duy mới đột phá. Cuối cùng bản vẽ thiết kế của ông cũng kịp hoàn thành đúng hạn.

Bài thi của Ngô Viết Thụ được hội đồng đánh giá cao nhất. Nhưng họ vẫn chất vấn ông là vì sao Ngôi thánh đường không xoay về hướng Đông, hướng về Jerusalem như thông lệ, mà lại xoay về hướng dòng nước. Ông giải thích rằng dựa trên giáo lý Ki Tô thì Thiên Chúa hiện hữu ở khắp mọi nơi chứ không chỉ hiện hữu tại thánh địa Jerusalem; hơn nữa hướng của Giáo Đường cần xoay về hướng tốt nhất cho thiết kế.

Giải thích của ông làm giám khảo cười, sau đó ông nhận được 28 phiếu thuận, 1 phiếu nghịch từ hội đồng giám khảo. Điều này giúp ông đoạt giải nhất về lĩnh vực

kiến trúc.

Ngày hôm sau, báo chí Pháp đăng tin: Một người Việt Nam đoạt giải “khô nguyên La Mã” với số phiếu 28/29. Cán bộ nhà báo lúc đó còn điều tra và giải thích rằng 1 phiếu nghịch mà Ngô Viết Thụ nhận được là do trong số 29 vị giám khảo có 1 vị có học trò cùng tranh tài, nên ông ta chỉ bỏ phiếu thuận duy nhất cho học trò của mình. Khi kết quả được công bố, bạn bè của Ngô Viết Thụ, chủ yếu là người Pháp, đã sung sướng công đả ông lên vai trên những con phố ở Paris trong niềm vui sướng vô hạn. Cho đến tận hôm nay, ông là người châu Á duy nhất đoạt được giải thưởng “Khô nguyên La Mã” này.

Dành được giải thưởng danh giá, Ngô Viết Thụ được làm nghiên cứu về quy hoạch và kiến trúc ở cung điện Medicis tại Rome do phía Pháp tài trợ. Các triển lãm kiến trúc, quy hoạch, và hội họa hàng năm của ông cùng những người đoạt giải “Khô nguyên La Mã” đều được Tổng thống Pháp và Ý đến cắt băng khánh thành.

Tiếp theo phần 1

Trở về phụng sự cho đất nước

Lúc này danh tiếng của Ngô Viết Thụ đã bay xa. Rất nhiều công ty ở Pháp, Ý và châu Âu mời ông về làm việc với mức thu nhập rất cao. Ông cũng hoàn toàn có thể cùng vợ và gia đình đến định cư ở châu Âu.

Thế nhưng Tổng thống Ngô Đình Diệm mở lời mời ông trở về giúp đất nước. Bản thân ông cũng nhận được thư nhà mong ông trở về. Ngô Viết Thụ quyết định trở về phụng sự cho đất nước vào năm 1960.

Ông đã tổ chức triển lãm các dự án nghiên cứu của ông ở châu Âu tại Tòa Đô Chính Sài Gòn. Chính quyền và dư luận rất quan tâm đến dự án nối kết Sài Gòn với Chợ Lớn của ông bằng một khu trung tâm hành chính quốc gia mới, thế nhưng do kinh phí eo hẹp, dự án của ông không thực hiện được.

Không màng danh lợi Tuy thế Ngô Viết Thụ được đánh giá rất cao, Tổng thống Ngô Đình Diệm đã mời ông nhận chức Bộ trưởng bộ Xây Dựng. Bộ này vào thời ấy nắm luôn cả Xô số Kiến thiết vốn đang hái ra tiền.

Vốn không quen với việc mới này, Ngô Viết Thụ rất băn khoăn và chia sẻ điều này với vợ. Vợ khuyên ông không nên nhận vì ông vốn là người giỏi nghệ thuật sáng tạo chứ không phải là chính khách.

Ông từ chối vị trí này, nhưng trước thịnh tình của Tổng thống, ông nhận làm cố vấn

và sẽ mở “Văn phòng tư vấn kiến trúc và chỉnh trang lãnh thổ” cho phủ tổng thống. Từ đó Việt Nam Cộng Hòa không có Bộ Xây dựng, việc quy hoạch do ông Ngô Viết Thụ cùng văn phòng của ông nghiên cứu phát triển, rồi Tổng nha Kiến Thiết nghiên cứu thực hiện.

“Văn phòng tư vấn kiến trúc và chỉnh trang lãnh thổ” của Ngô Viết Thụ được mở tại 104 Nguyễn Du và số 8 Nguyễn Huệ, Sài Gòn. Ông đã thiết kế nhiều công trình lớn như: Dinh Độc Lập (1961-1966), Viện Đại học Huế (1961-1963), Viện Nguyên tử Đà Lạt nay thuộc Viện Năng lượng Nguyên tử Việt Nam (1962-1965), Làng Đại học Thủ Đức (1962), Công trường Mê Linh (1961), cùng một số công trình lớn không nhưng không thể xây dựng do thời cuộc. Ngoài ra ông còn thiết kế hàng chục công trình cho các tỉnh thành khác.

Một số công trình quan trọng của ông khi xây dựng bắt buộc phải thay đổi so với thiết kế bởi kinh phí hay các vấn đề khác, có công trình không thể xây hết mà phải bỏ đi 1 phần, đây cũng là điều rất đáng tiếc.

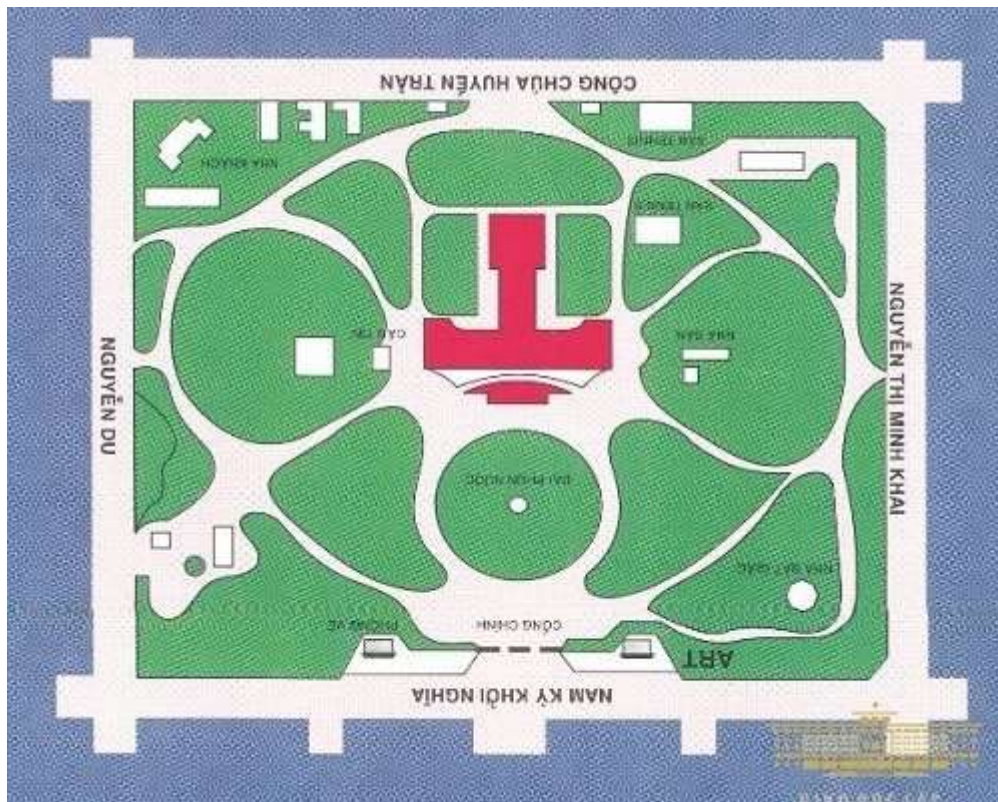
Ngô Viết Thụ cũng là người châu Á đầu tiên trở thành Viện sĩ Danh dự của Viện Kiến trúc Hoa Kỳ (H.F.A.I.A.) cùng thời với một số kiến trúc sư danh tiếng như J.H. Van den Broek, Arne Jacobsen, Steen Eiler Rasmussen, Hector Mestre, Amancio Williams, Hernan Larrain-Errazuriz, Emilio Duhart H., Jerzy Hryniewiecki và John B. Parkin.

Những công trình nổi tiếng Một trong những công trình lớn đầu tiên của ông được xây dựng là Dinh Độc Lập – biểu tượng của Sài Gòn lúc đó. Ông không chỉ thiết kế theo phương tây hiện đại mà còn kết hợp với cả kiến thức và văn hóa phương đông.

Dinh Độc Lập do Ngô Viết Thụ thiết kế.

Ông luôn muốn kết hợp văn hóa và nghi lễ cổ truyền của dân tộc vào công trình.

Toàn thể dinh Độc Lập được làm theo hình chữ 吉 (CÁT).

Lầu thượng là Tứ phương vô sự lầu hình chữ khẩu (口) mang ý nghĩa đề cao tự do ngôn luận và giáo dục. Giữa chữ khẩu (口) có cột cờ tạo thành chữ 中 (TRUNG) mang ý nghĩa tận trung với đất nước.

Trước tiền sảnh, Nét gạch ngang được tạo bởi mái hiên 3 lầu tứ phương, cùng bao lơn danh dự tạo thành 3 nét gạch ngang như chữ 三 (TAM), nối liền với nét sổ xuống tạo thành chữ 王 (VƯƠNG).

Ngay ở giữa tầng cuối, có một tầng thượng nhỏ khiến chữ 王 (VƯƠNG) thành chữ 主 (CHỦ), với ý nghĩa người chủ của Dinh Độc Lập chỉ là Chủ trong nhiệm kỳ của mình, sau có thể sẽ lại đổi Chủ.

Cũng ngay trước tiền sảnh, các bao lơn lần 2 và lầu 3 kết hợp với mái hiên lối vào chính cùng 2 cột bọc gỗ phía dưới mái hiên tạo thành hình chữ 興 (HƯNG).

Chợ Đà Lạt năm 1970. (Ảnh từ designs.vn)

Ngô Viết Thụ cũng thiết kế chợ Đà Lạt với 3 tầng lầu, bố cục hình chữ H hài hòa, đẹp mắt, khiến chợ Đà Lạt luôn là điểm đến của khách du lịch thập phương.

Mô hình ĐH Nông Lâm.

Đại học Nông Lâm được thiết kế theo hình chữ 農 (NÔNG) nhắc nhở "Vụ Nông Vi Bản" nghĩa là lấy nông nghiệp làm gốc. Đại học Nông Lâm trước đây có khắc tên của của người thiết kế là ông Ngô Viết Thụ, tuy nhiên sau này đã bị dời đi.

Viện nguyên tử Đà Lạt.

Viện nguyên tử Đà Lạt (Nay thuộc viện Năng lượng nguyên tử Việt Nam). Đây là lò phản ứng duy nhất ở Đông Dương do KTS Ngô Viết Thụ thiết kế. Thiết kế chính là lò phản ứng ở giữa, xung quanh là các phòng làm việc của viện hình vòng cung.

Trường Đại học Sư phạm Huế.

Mô hình Quần thể Việt Nam Quốc Tự, chỉ xây dựng được khoảng 1/8 vì lý do thời cuộc.

Năm 1975 Việt Nam Cộng Hòa mất, Ngô Viết Thụ phải đi học tập cải tạo 1 năm. Cuộc sống đột nhiên lâm cảnh khốn khó, bà Lâm Thị Cơ phải tần tảo một mình vất vả nuôi con. Đến lúc Ngô Viết Thụ hết hạn cải tạo về nhà thì vợ ông đã rất yếu vì vất vả, bà ra đi năm 1977 trong sự thương tiếc vô hạn của ông cùng gia đình.

Năm đó ông Thụ 51 tuổi. Bạn bè có giới thiệu cho ông nhiều người khác nhưng ông vẫn quyết ở vậy cho đến khi qua đời vào năm 2000.

Nguồn: http://www.canhthep.com/modules.php?op=modload&name=Forum&file=view&bn=kq_vietnam&key=1601481539

Hoạt động sau năm 1975

Sau năm 1975 Ngô Viết Thụ ở lại Việt Nam và thiết kế Ty Thủy lợi Đắc Lắc (1976), Bệnh viện Sông Bé 500 Giường (1985), Khách sạn Century Huế (1990), phác thảo chùa Trúc Lâm Đà Lạt (sau này do một nhóm KTS Lâm Đồng tiếp tục thực hiện phần khai triển chi tiết và thi công). Trên quy mô rộng hơn, ông cộng tác trong Quy hoạch Tổng Mặt Bằng của Hà Nội (đến năm 2000), và Quy hoạch Hải Phòng. Ông là thành viên ban giám khảo quốc tế trong cuộc thi thiết kế quy hoạch Nam Sài Gòn (1993).

Mất

Ông qua đời ngày 9 tháng 3 năm 2000 tại nhà riêng số 22 Trương Định, Quận 3, Thành phố Hồ Chí Minh do tai biến mạch máu não.

Nguồn: https://vi.wikipedia.org/wiki/Ng%C3%B4_Vi%E1%BA%BFT_Th%E1%BB%A5

www.vietnamvanhien.org

